

لشکر آزادی بلوچستان

Balochistan Liberation Army

لشکر یا ارتش آزادیبخش بلوچستان که در زبان بلوچی بنام آجویء لشکر به اختصار BLA یاد می گردد. این گروه یک سازمان ستیزه جوی قوم گرا بلوچ و مهم ترین سازمان نظامی بلوچستان ایران و پاکستان میباشد. این گروه دارای قدرتی بین ۵۰۰ تا ۷۰۰ شبه نظامی است که در کوئته، بولان، کوهلو، نوشکی، کلات، خضدار مچ، هرنا (هرنایی)، نصیرآباد، جعفرآباد، لورالایی، و کراچی فعالیت می کنند. به گفته یک فعال حقوق بشر بلوچ که در تبعید زندگی می کند، BLA در مناطق قبیله مری مانند مچ، هرنا (هرنایی)، نصیرآباد، جعفرآباد، لورالایی، کوئته و اوران در جنوب و شرق بلوچستان خیلی قدرتمندتر است.

اعضای آن از قبیله مری و بگتی تشکیل شده و که زیاده در افغانستان مستقر هستند. گروه BLA قدیمی ترین و خطرناکترین گروه در میان تمام گروه های بلوچ فعال در بلوچستان می باشد. این لشکر در دره های صعب العبور بلوچستان حکومت خود مختار را بنا نمودند. که اکثراً مورد تهاجم طیارات پاکستان قرار می گیرند.

هکذا این گروه که عمدتاً از پناهگاه های امن و پراکنده که در دره های جنوب افغانستان است فعالیت می کند، حملاتی را در مناطق مختلف پاکستان بخصوص در بلوچستان انجام می دهد. اغلب نیروهای مسلح پاکستان، غیرنظامیان طرفدار پاکستان و اتباع چینیایی را هدف قرار می دهد. (۱)

این گروه در تابستان ۲۰۰۰ میلادی در پاسخ به نارضایتی فزاینده در بلوچستان به دلیل انحصار دولتی منابع طبیعی بلوچستان و تخصیص نابرابر مشاغل به پنجابی ها نسبت به بومیان بلوچ تشکیل شد. اما برخی رسانه ها و تحلیلگران حدس می زنند که این گروه، احیا کننده شورش های بلوچ ها، به خصوص جنبش مستقل بلوچستان از ۱۹۷۳ تا ۱۹۷۷ می باشد. عناصر لشکر آزادی طی چند بمب گذاری در بازارها و راه آهن سربازان و پلیس پاکستان را هدف قرار دادند. در این یورش ها اماکن نظامی و نیروهای امنیتی پاکستان با استفاده از گلوله های هاوان مورد هدف قرار داده شدند. اولین فعالیت ثبت شده BLA در

تابستان ۲۰۰۰ میلادی بود، که طی آن مسئولیت انفجار بمبی را در بازاری در کویته بلوچستان بر عهده گرفت. این عملیات ۷ کشته و ۲۵ زخمی بر جای گذاشت. از ۹۴ درصد کل تلفات پاکستان ۸۹ درصد آن از اثر رویدادهای امنیتی میباشد که توسط تحریک طالبان در منطقه خیبر پشتونخوا و لشکر آزادی بلوچستان سازماندهی شده است. در اثر حملات این گروه در سال ۲۰۲۴ تعداد ۲۵۴۶ نفر کشته و ۲۲۶۷ نفر زخمی گردیده اند. که این آمار از اثر ۱۱۶۶ رویداد بدست آمده است. گزارش نشان می‌دهد که در سال ۲۰۲۴ مرگبارترین سال نسبت به سالهای سال گذشته دارد. (۲)

کشور پاکستان نه در گیر با گروه تی تی پی و لشکر آزادی بلوچستان دارد بلکه با حملات گسترده گروه‌های تکفیری و سلفی که در مناطق دارای جمعیت شیعه نشین نظیر پاراچنار، لاهور و کویته بوده سالانه منجر به شهادت صدها غیرنظامی شیعه می‌شود. (۳)

تاریخچه جنبش‌های آزادی بخش بلوچ

بلوچستان به‌عنوان بزرگترین و در عین حال کم جمعیت‌ترین صوبه در پاکستان است. این منطقه در سال ۱۹۴۸، ۶ سال پس از جدایی پاکستان از هند به پاکستان ملحق شد و از همان سال‌های نخستین شاهد درگیری‌های زیادی میان گروه‌های جدایی طلب و دولت مرکزی پاکستان بود. بر اساس آخرین سرشماری در سال ۲۰۲۳ تعداد ۱۵ میلیون نفر از جمعیت ۲۴۰ میلیون نفری پاکستان در صوبه بلوچستان زندگی می‌کنند.

این منطقه به‌رغم منابع معدنی با ارزشی نظیر زغال سنگ، طلا، مس و گاز که در اختیار دارد، یکی از فقیرترین مناطق در پاکستان به‌شمار می‌رود. منابع معدنی این منطقه، از جمله منابع درآمدی مهم دولت پاکستان است. یکی از مهم‌ترین بنادر پاکستان یعنی بندر گوادر نیز در این منطقه واقع شده است که بندری کلیدی در کریدور اقتصادی چین - پاکستان به ارزش سرمایه‌گذاری ۶۲ میلیارد دلار محسوب می‌شود.

محققان می‌گویند تشکیل ارتش آزادی بخش بلوچستان هم به همین دوره زمانی یعنی اواخر دهه ۹۰ و اوایل دهه اول سال ۲۰۰۰ بازمی‌گردد. نخستین رهبر آن «بالاچ مری» نام داشت که پدرش «نواب خیر بخش مری» هم از جمله رهبران باسابقه مبارزه طولانی در مسیر جدایی طلبی به‌شمار می‌رفت. زمانی که در دوره نخست‌وزیری پرویز مشرف در سال ۲۰۰۶ یکی از چهره‌های جدایی طلب

سرشناس در بلوچستان به نام نواب اکبر بوگتی بود که کشته شد، درگیری‌ها میان ارتش آزادی‌بخش بلوچستان (BLA) و حکومت مرکزی شدت گرفت. بالاچ مری، رهبر این گروه شبه‌نظامی هم یک سال بعد در قندهار کشته شد. ارتش آزادی‌بخش بلوچستان، توسط حکومت‌های ایالات متحده آمریکا، اتحادیه اروپا، بریتانیا و حکومت مرکزی پاکستان یک گروه تروریستی به‌شمار می‌آید. مقر اصلی این گروه، در قندهار هلمند افغانستان و دره غرب پاکستان است اما عمده فعالیت این گروه در ایالت بلوچستان و علیه نیروهای مسلح پاکستان انجام می‌شود. برخورد نظامی حکومت پاکستان با شبه‌نظامیان بلوچ سبب شده است که شماری از رهبران و فرماندهان آنها راهی افغانستان شوند تا از حملات نیروهای امنیتی پاکستان در امان بمانند.

به گفته یک مقام بلندپایه ریاست امنیت ملی نظام قبلی افغانستان، «در دوران حکومت‌های حزب دموکراتیک خلق، بیشترین حمایت از شبه‌نظامیان بلوچ صورت گرفت. مشخصاً در زمان دکتر نجیب حتی حمایت علنی بود و امکانات تسلیحاتی فوق‌العاده‌ای در اختیارشان گذاشته شد. در دیگر حکومت‌ها اما بیشتر حمایت از این شبه‌نظامیان در بخش اجازه اقامت در افغانستان و رفت‌وآمد بود. پس از سقوط نظام قبلی افغانستان «رهبران بلوچ به بلوچستان بازگشتند». او مدعی است که افزایش حملات شبه‌نظامیان بلوچ یکی از پیامدهای بازگشت رهبران و فرماندهان بلوچ است. به گفته او، این اقدام الهام‌گرفته از برنامه‌ای است که طالبان افغان در سال ۲۰۱۴ در پاکستان انجام دادند. آنها در نشست بزرگی تصمیم گرفتند تا زمانی که رهبران بلندپایه این گروه در میدان جنگ حضور نداشته باشند، پیروز نخواهند شد. آمار حملات در افغانستان نشان می‌دهد که طالبان در سال ۲۰۱۳ در حدود ۱۱۵۰ حمله انجام دادند اما در سال ۲۰۱۴ این رقم به ۱۶۰۰ حمله رسید و سال بعد هم افزایش داشت. رهبران بلوچ هم روش مشابهی را در پیش گرفتند و برای تقویت روحیه جنگجویان خود به بلوچستان بازگشتند.

اما کشته‌شدن مشتاق کوهی، که جزو شورای فرماندهی ارتش آزادی‌بخش بلوچستان بود، به این معنی است که احتمالاً شماری از آنها همچنان در رفت‌وآمد بوده‌اند.

در زمان نظام جمهورییت دست‌کم ۱۵ فرمانده و رهبر بلوچ‌ها در افغانستان کشته شدند؛ افرادی مثل اسلم بلوچ، فرمانده ارتش آزادیبخش بلوچستان و همچنین بالاچ مری.

پس از جدایی پاکستان از هند، دهه سال است که رابطه دو کشور خصمانه است. دشمنی دو کشور فراتر از مرزهای مشترکشان به دیگر کشورها از جمله افغانستان هم رفته است.

هند متهم است که مهم‌ترین حامی خارجی ارتش آزادیبخش بلوچستان است. اتهامی که هر دو رد کرده‌اند. اما یک مقام بلندپایه ریاست امنیت ملی سابق افغانستان به بی‌بی‌سی گفت: «واضح است که هند از آنها حمایت می‌کند.» یک مقام بلندپایه دیگر ریاست امنیت ملی سابق هم نظر مشابهی دارد. به گفته او، «هند هیچگاه موضوع ارتش آزادیبخش بلوچستان را با حکومت افغانستان مطرح نکرد. هندی‌ها می‌دانستند که آمریکا و دیگر کشورهای غربی در حکومت افغانستان نفوذ دارند و بسیار ترس داشتند که چنین مسائلی را مطرح کنند. برای‌شان مشخص بود که رابطه برخی از این کشورها با پاکستان در چه سطحی است. به همین دلیل پروژه‌ها را به شکل انفرادی پیش می‌بردند؛ مثلاً از طریق جنرال رازق (قومندان پولیس قندهار که کشته شد) یا از طریق شیدا محمد ابدالی (سفیر نظام قبلی افغانستان در هند) یا هر کس دیگری که می‌توانست آنها را کمک کند. جنرال رازق بدون مشورت حکومت مرکزی از بلوچ‌ها حمایت می‌کرد. (۴)

زمانی که در تاریخ شش دی/جدی ۱۳۹۷ یک حمله‌کننده انتحاری اسلم بلوچ مشهور به آچو، فرمانده ارتش آزادیبخش بلوچستان، را همراه پنج عضو کلیدی این گروه در عینو مینه منطقه اعیان‌نشین قندهار کشتفشد، هیچ گروهی مسئولیت حمله را بر عهده نگرفت. گفته شده است که اسلم بلوچ طراح حمله به کنسولگری چین در شهر کراچی پاکستان بود. پس از آن و تقریباً در همه مواردی که فعالین بلوچ در افغانستان کشته شدند، هیچ گروهی مسئولیت را بر عهده نگرفت. مقام‌های حکومت سابق افغانستان استخبارات ارتش پاکستان (ISI) را از جمله مسئول کشته‌شدن اسلم بلوچ عنوان کردند.

یک مقام ارشد ریاست امنیت ملی سابق افغانستان به بی‌بی‌سی گفت که سرویس استخبارات ارتش پاکستان برادر کرزی والی قندهار را از بین برد. باور آنها این بود که این فرد پول تأمین‌شده از سوی هند را در بین فرماندهان بلوچ در افغانستان توزیع می‌کند.

از دید این مقام استخباراتی، پاکستان در کشتن مشتاق کوهی هم دخیل است. پاکستان تاکنون درباره این اتهامات از جمله کشتن شبه‌نظامیان بلوچ در داخل افغانستان ابراز نظری نکرده است. اما در این اواخر و در مورد شبه‌نظامیان تحریک طالبان پاکستانی به حکومت طالبان هشدار داد که در صورت عدم ممانعت از فعالیت این جنگجویان، اقداماتی را انجام خواهند داد. سال ۲۰۲۱ هم خواجه آصف، وزیر دفاع پاکستان، به بی‌بی‌سی گفته بود که «پاکستان در داخل افغانستان عملیات انجام داده است و انجام خواهد داد.»

پس از رویداد ۱۰ مارچ ۲۰۲۴ گروگان‌گیری حدود ۴۰۰ نفر در قطار «جعفر اکسپرس» از سوی شبه‌نظامیان ارتش آزادیبخش بلوچستان و کشته شدن شماری از نیروهای امنیتی پاکستان، سخنگوی ارتش این کشور مدعی شد: «حامی اصلی این عملیات و عملیات قبلی کشور همسایه، افغانستان، است... و در افغانستان پناهگاه‌های متفاوتی داده می‌شود.»

وزارت خارجه حکومت طالبان اما این اتهام را رد کرد و گفت: «ما به‌طور قاطعانه اتهامات بی‌اساس سخنگوی ارتش پاکستان که حمله به قطار مسافری در ایالت بلوچستان را به افغانستان نسبت داده است، رد می‌کنیم. هیچ‌یک از اعضای مخالفان بلوچ در افغانستان حضور ندارند و هیچگاه هیچ ارتباطی با امارت اسلامی نداشته و ندارند.» (۵) (۶)

گروه‌های مسلح جدایی طلب بلوچستان

در حال حاضر و تنها در منطقه بلوچستان پاکستان ۵ گروه مسلح رسمی و ده‌ها گروه کوچک ناشناخته دیگر به مبارزه مسلحانه با ارتش پاکستان مشغول هستند؛ تفاوت‌هایی میان تفکر این گروه‌ها وجود دارد اما به‌طور کلی اغلب آنها ملی‌گراهای تندرو بلوچ با تفکرات آزادی خواهی بوده و هدف آنها استقلال منطقه بلوچستان از خاک پاکستان است. مهم‌ترین گروه‌ها عبارت‌اند از:

گروه BLA: مخفف عبارت **Balochistan Liberation Army** یا ارتش آزادی‌بخش بلوچستان

گروه BLF: مخفف عبارت Balochistan Liberation Front یا جبهه آزادی‌بخش بلوچستان

گروه BRAS: مخفف عبارت Baluch Raji Ajohi Sangar

گروه BRA: مخفف عبارت Baloch Republican Army یا ارتش جمهوری‌خواه بلوچ

گروه UBA: مخفف عبارت United Baloch Army یا ارتش متحد بلوچ

علاوه بر این گروه‌های دیگر آزادی‌طلب بلوچ مانند، بیره‌های آزادی‌خواه بلوچستان (BLT)، گارد آزادی‌خواه بلوچ (BLG) و لشکر بلوچستان (LB)) در صدد مستقل شدن از سلطه حکومت مرکزی پاکستان و تشکیل کشور آزاد هستند. (۷)

فعالیت‌های نظامی

در ۱۰ فبروری سال ۱۹۷۳، پلیس پاکستان و شبه نظامیان بدون اجازه دولت عراق به سفارت عراق در اسلام‌آباد یورش بردند. در طول این حمله، آنها انبار بزرگی از اسلحه‌های کوچک، مهمات، بم دستی، و سایر تدارکات را در جعبه‌هایی با علامت «وزارت خارجه، بغداد» مهر شده بود پیدا کردند. آنها معتقد بودند که اینها برای شورشیان آزادی بلوچ است. پاکستان اخراج سفیر عراق، حکمت سلیمان، و دیگر کارکنان کنسولگری را دستور داد. در نامه‌ای رئیس‌جمهور پاکستان، ذوالفقار علی بوتو به رئیس‌جمهور ایالات متحده نیکسون به تاریخ ۱۴ فبروری نگاشته بود که کشورهای هند و افغانستان، عراق و اتحاد جماهیر شوروی، به دلیل دست داشتن در یک "توطئه با عناصر خرابکار و غیرقانونی که به دنبال برهم زدن یکپارچگی پاکستان هستند آنها را مقصر دانست.

در میان این گروه‌ها بیشترین عملیات‌های مسلحانه و تلفات وارد شده بر ارتش پاکستان، نیروهای امنیتی و غیرنظامیان پاکستانی توسط دو گروه بنام ارتش آزادی‌بخش بلوچستان و جبهه آزادی‌بخش بلوچستان انجام شده است. نسبت به سال ۲۰۲۳ حملات گروه‌های بلوچ نظیر ارتش آزادی‌بخش بلوچستان یا جبهه آزادی‌بخش بلوچستان ۵۳ درصد افزایش داشته و تلفات نیز ۸۰ درصد بیشتر بوده است.

تامین مالی

دیوید رایت نویل ژونارلیست نوشت که هند بودجه BLA را تأمین می‌کند. یونس صمد گزارش داد که هیربایر ماری از سال ۲۰۰۷ رهبر گروه بوده است. با این حال، در مصاحبه‌ای در سال ۲۰۱۵، ماری هرگونه تماس با این گروه را رد کرد. برادر هیربایر، بالاچ، از سال ۲۰۰۰ تا زمانی که در سال ۲۰۰۷ کشته شد، گروه را رهبری کرد.

دخالت خارجی هندوستان

هندو گزارش داد که فرماندهان BLA با استفاده از لباس و هویت جعلی به دنبال معالجه طبی در شفاخانه هند تداوی شده است. یکی از فرماندهان ستیزه جو که مسئول خردار بود، در سال ۲۰۱۷ حداقل شش ماه در دهلی زندگی میکرد، در حالی که تحت معالجه مریضی گرده بود. اکسپرس تریبون گزارش داد که یکی دیگر از فرماندهان، اسلم بلوچ، در شفاخانه در دهلی نو تداوی شده است.

پاکستان اغلب BLA را متهم می‌کند که به عنوان نماینده هند عمل می‌کند و ادعا می‌کند که کنسولگری‌های هند در قندهار و جلال‌آباد، افغانستان، تسلیحات، آموزش و کمک‌های مالی به این گروه ارائه کرده‌اند. هیریبیر ماری، جدایی طلب بلوچ، ارتباط این گروه با هند را رد کرد. او همچنین ادعا کرد که عضو BLA نیست. هند نیز کمک به BLA را رد کرده است.

افغانستان

افغانستان حمایت پنهانی از BLA نموده است. پس از مرگ اسلم بلوچ، معروف به آچو، در قندهار، مقامات افغان اظهار داشتند که عبدالرازق اچکزی، رئیس پلیس افغانستان، سال‌ها اسلم بلوچ و دیگر جدایی طلبان را در قندهار مکان داده است. طلوع نیوز گزارش داد که اسلم بلوچ از سال ۲۰۰۵ بی‌بعد در افغانستان اقامت داشته است. بالاچ ماری رهبر BLA در سال ۲۰۰۷ در افغانستان کشته شد.

چین

لشکرآزادی بلوچ به شدت با کریدور اقتصادی چین و پاکستان (CPEC) که بخشی از ابتکار کمربند و جاده چین است، مخالفت کرده است. پروژه‌هایی که توسط چین تمویل می‌شوند، خشم مردم محلی در بخش‌هایی از پاکستان را برانگیخته است که از این تحولات سود چندانی نبرده‌اند. به دلیل مخالفت با بندری گوادر، BLA در سال ۲۰۱۹ در حمله به هتل پرل-کانتیننتال نموده اتباع چینی را هدف قرار داد. پس از حملات BLA به شهروندان چینی، مقامات چینی از دولت پاکستان خواستند تا حملات بیشتری را علیه این گروه انجام دهد.

۲۰۱۰-۲۰۰۰

اولین فعالیت ثبت شده BLA در تابستان ۲۰۰۰ میلادی بود، که طی آن مسئولیت انفجار بمبی را در بازاری در کویته بلوچستان بر عهده گرفت. این عملیات ۷ کشته و ۲۵ زخمی بر جای گذاشت.

ارتش آزادی در اواسط سال ۲۰۰۰ بود، زمانی که خلیها سری بمب گذاری علیه مقامات پاکستانی را اجرا نمود. سپس این گروه توسط پاکستان، چین، ایران، بریتانیا، ایالات متحده، و اتحادیه اروپا به عنوان یک سازمان تروریستی در لیست قرار گرفته است.

* حمله نیروهای جبهه آزادی‌بخش بلوچستان به پوستانه بازرسی در کراچی

* - بمب‌گذاری نیروهای جبهه آزادی‌بخش بلوچستان در مسیر اتوبوس نظامیان پاکستانی در منطقه خضدار

* اشغال شهر زهری در منطقه خضدار ایالت بلوچستان توسط جدایی طلبان بلوچ

* حملات BLA: شبه نظامیان این گروه مقر نیروهای امنیتی پاکستانی در منطقه

ماستونگ را با بم دستی هدف قرار دادند و دو نفر را مجروح کردند.

* حمله BLF به پروژه CPEC: شورشیان بلوچ، تجهیزات ساخت و ساز را در منطقه خضدار تخریب کردند و به پیمانکاران و مردم غیرنظامی نسبت به همکاری با پروژه‌های تحت حمایت دولت هشدار دادند.

* حمله به کاروان نظامیان پاکستانی توسط شبه نظامیان در منطقه بلوچستان با ۶ کشته و ۴۰ زخمی بجا گذاشت.

در سال ۲۰۰۴، لشکر آزادی مبارزه خشونت آمیزی را علیه پاکستان برای تعیین

سرنوشت مردم بلوچ و جدایی بلوچستان از پاکستان آغاز کرد و حملات تروریستی را علیه اقلیت‌های غیر بلوچ در بلوچستان انجام داد.

پاکستان ارتش آزادی‌بخش بلوچستان را در ۷ اپریل ۲۰۰۶ به عنوان یک سازمان

تروریستی پس از حمله مکرر این گروه به ارتش پاکستان معرفی کرد. در ۱۷

جولای ۲۰۰۶، دولت بریتانیا BLA را به عنوان «گروه ممنوعه» بر اساس قانون

تروریسم ۲۰۰۰ اعلان نمود.

با این حال، بریتانیا با وجود اعتراض پاکستان، هیربایر ماری، رهبر مظنون BLA را به عنوان پناهنده پناه داد. ولی اقدامات این گروه توسط وزارت امور خارجه ایالات متحده به عنوان تروریسم شناخته شد.

در ۱۴ دسامبر ۲۰۰۶، ستیزه‌جویان BLA شش موشک به سمت یک اردوگاه شبه

نظامی در منطقه کوهلو بلوچستان پرتاب کردند که پرویز مشرف، رئیس‌جمهور وقت، از

این اردوگاه بازدید می‌کرد. اگرچه جان مشرف به خطر نیفتاد، اما دولت پاکستان این

حمله را برای از بین بردن مشرف نامید بدین اساس ارتش پاکستان عملیات گسترده را

بر علیه لشکر آزادی آغاز کرد.

در ۱۵ اپریل ۲۰۰۹، براهمداغ خان بوگتی، فعال بلوچ (که توسط دولت پاکستان متهم به

رهبری BLA گردیده بود)، پاکستان ادعا نمود که وی از بلوچ‌ها خواست غیر بلوچ‌های

ساکن بلوچستان، از جمله غیرنظامیان را نیز بکشند. حملات هدفمند علیه ساکنان پنجابی بلافاصله پس از آن آغاز شد و باعث کشته شدن حدود ۵۰۰ نفر شد. رهبران BLA بعداً مسئولیت تحریک این حملات را بر عهده گرفتند. BLA افرادی را از پیشینه‌های قومی مختلف، از جمله پشتون‌ها، سندی‌ها و پنجابی‌ها، را که لشکر آزادی آن‌ها را افراد خارجی می‌دانست هدف قرار داد.

در ۱۴ جون ۲۰۰۹، مردان مسلح نقابدار، انور بیگ، معلم مکتب در کلات به ضرب گلوله کشتند. بیگ با خواندن سرود بلوچ در مدارس مخالفت نموده بود. این قتل بخشی از یک کارزار بزرگتر علیه معلمانی بود که به نظر می‌رسید با دولت پاکستان همدردی می‌کردند. در ۳۰ جولای، لشکر آزادی ۱۷ پلیس پاکستان را در Sui ربودند، یک نفر را کشتند و ۱۶ نفر را زخمی کردند.

در سال ۲۰۱۰، ناظم طالب، استاد در دانشگاه بلوچستان در کوئته به قتل رسید. BLA مسئولیت را بر عهده گرفت. دلیل قتل این بود که طالب از نظر قومی پنجابی بود و او از دادن رشوه به BLA خودداری کرده بود.

در ۱۴ اگست، ستیزه جویان لشکر آزادی ۶ کارگر را در حین بازگشت از محل کار به خانه در منطقه خیلجی کوئته کشتند و ۳ نفر را زخمی کردند.

در سال ۲۰۱۰، لشکر آزادی به مدارس، معلمان و دانش آموزان یکی از مکاتب بلوچستان حمله کردند.

۲۰۱۱-۲۰۲۰

در ۲۱ نوامبر ۲۰۱۱ BLA به پرسنل امنیتی دولتی که از یک مین جابجا شده در ناحیه شمالی موساخیل محافظت می‌کردند، حمله کردند که ۱۴ کشته و ۱۰ نفر را زخمی کردند. BLA ادعا کرد که ۴۰ نفر را کشته است.

در ۳۱ دسامبر، BLA مسئولیت بمب‌گذاری انتحاری که یک سیاستمدار بلوچ را بنام نصیر منگل، در خانه اش در کوئته هدف قرار داده مسئولیت آنرا بر عهده گرفت. در این حمله انتحاری ۱۳ نفر کشته و ۳۰ نفر مجروح شدند.

در ۲۶ می ۲۰۱۲، BLA مسئولیت ترور مظفر حسین جمالی، مدیر یک مکتب خصوصی را در منطقه خران بر عهده گرفت. جمالی با خانواده اش در سفر بود که مورد حمله قرار گرفتند. جمالی و برادرزاده هشت ساله‌اش بلافاصله فوت کردند و دو دخترش مجروح شدند.

در ۱۲ جولای، BLA مسئولیت ربودن و کشتن ۷ معدنچی و ۱ داکتر را بر عهده گرفت. معدنچیان در ۷ جولای در منطقه سورنگ ربوده شده همه کشته شدند، اجساد

گلوله خورده آنها پیدا شد. قربانیان پشتون بودند. حزب پختونخوا ملی عوامی و اتحادیه کارگران معدن تظاهراتی را در مقابل دادگاه عالی بلوچستان برگزار کردند. در ۶ اوت ۲۰۱۳، BLA مسئولیت ربودن و کشتن ۱۱ مسافر را از یک اتوبوس در نزدیکی شهر ماخ بر عهده گرفت. ستیزه‌جویان به لباس پرسنل امنیتی ظاهر شده بودند. در ۱۶ اوت، BLA مسئولیت حمله به Jaffar Express در نزدیکی Machh را بر عهده گرفت. در این حمله دو نفر کشته شده و ده نفر زخمی شدند. اقامتگاه قائد اعظم، اقامتگاهی تاریخی در بلوچستان که محمد علی جناح آخرین روزهای زندگی خود را در آن سپری کرد، در ۱۵ جون مورد حمله موشکی قرار گرفت. ساختمان تقریباً تخریب شده بود. شبه نظامیان BLA مسئولیت آن را بر عهده گرفتند. ستیزه‌جویان پرچم پاکستان را از محل بنای یادبود برداشتند و پرچم BLA را جایگزین آن کردند. کار بازسازی تکمیل شد و اقامتگاه بازسازی شده در ۱۴ اگست ۲۰۱۴ افتتاح شد.

در ۳ نوامبر ۲۰۱۴، BLA به ارتش متحد بلوچ (UBA) حمله کرد. فرمانده علی شیر UBA در این حمله کشته شد. چهار عضو دیگر UBA توسط BLA دستگیر شدند. در ۳۰ جون ۲۰۱۵، BLA با UBA در دره بگتی درگیر شد. این حمله منجر به کشته شدن ۲۰ شبه نظامی از هر دو طرف شد. در ۷ اکتبر ۲۰۱۶، BLA مسئولیت دو انفجار را که Jaffar Express را هدف قرار دادند. این حمله جان شش نفر را گرفت و هجده نفر را مجروح کرد. در سال ۲۰۱۷ ده کارگر سندی توسط دو مرد مسلح سوار بر موتور کشته شدند. BLA این حمله را پاسخی به کریدور اقتصادی چین-پاکستان اعلام کرد. قربانیان مردمان بومی ایالت سند بودند.

در ۱۴ آگوست، BLA مسئولیت انفجار بمب کنار جاده ای را که منجر به کشته شدن ۸ سرباز FC در هارنای شد، بر عهده گرفت. در ۲۳ نوامبر ۲۰۱۸، BLA مسئولیت قتل چهار نفر را در کنسولگری چین را در کراچی بر عهده گرفت. مهاجمان در جریان این حمله توسط پلیس کشته شدند. پس از این حمله، اسلم بلوچ آچو، طراح اصلی حمله، همراه با پنج فرمانده دیگر در قندهار، افغانستان کشته شد.

به دلیل مخالفت با شهر بندری گوادر، این گروه در حمله سال ۲۰۱۹ به هتل مروارید کانتیننتال، اتباع چینی را هدف قرار داد.

ایالات متحده این گروه را در ۲ جولای ۲۰۱۹ به عنوان یک سازمان تروریستی جهانی شناخت و دارایی‌های این گروه را مسدود کرد. اتحادیه اروپا همچنین BLA را به عنوان یک سازمان تروریستی شناخت. (۸)

۲۰۲۰ الی امروز

در ۲۹ جون ۲۰۲۰، چهار نفر از ستیزه‌جوی BLA به عنوان گروگان گرفتن اقدام به حمله و نگه داشتن حمله به خانه بهادر پاکستان در کراچی کردند اما توسط نیروهای امنیتی کشته شدند.

در ۲۶ اپریل ۲۰۲۲، شاری بلوچ، معلم علوم ۳۰ ساله و مادر دو فرزند، مواد منفجره خود را در پوهنتون کراچی منفجر کرد و سه معلم چینی را کشت. لشکر آزادی مسئولیت این حادثه را بر عهده گرفت و او را اولین زن بمب‌گذار انتحاری سازمان دانست.

در ۱۸ جنوری ۲۰۲۴، پاکستان به اهداف مخفیگاه‌های جدایی طلب در ایران حمله کرد. وزارت خارجه پاکستان گفت این مخفیگاه‌های مورد استفاده BLA و BLF قرار می‌گرفت و این عملیات موفقانه بدر آمد.

در ۹ نوامبر ۲۰۲۴، BLA مسئولیت یک بمب‌گذاری انتحاری در ایستگاه راه‌آهن در کویت، پایتخت بلوچستان را بر عهده گرفت. این حمله ۳۲ نفر را کشت و ۶۲ نفر دیگر را مجروح کرد.

در ۱۵ اکتبر، حداقل ۱۴ پرسنل امنیتی پس از حمله به کاروان شرکت توسعه نفت و گاز دولتی (OGDCL) کشته شدند.

در ۲۷ دسامبر، هفت سرباز در حمله به یک پاسگاه سپاه مرزی (FC) بلوچستان در منطقه هرناهی بلوچستان کشته شدند.

به‌طور کلی مجموعه گروه‌های مسلح جدایی طلب در منطقه بلوچستان پاکستان در سال ۲۰۲۴ میلادی، ۷۶۵ مورد حمله به مراکز دولتی، نظامی یا اماکن عمومی انجام داده‌اند که منجر به کشته شدن ۸۸۳ نفر شده است. درین اواخر ارتش پاکستان از پهپاد ایرانی در جنگها با بلوچها استفاده می‌نماید. ضرورت است تا مدافع آنرا پیداکنند.

حمله بر یک قطار آهن جعفر اکسپرس در بولان

بتاریخ ۱۰ مارچ ۲۰۲۵ ارتش آزادی بلوچ به یک قطار مسافربری «جعفر اکسپرس» در گذرگاه بولان در پاکستان حمله نمودند و شماری از مسافران گروگان گرفته شده‌اند. آنها اظهار نمودند در صورتی که به خواسته‌هایش عمل نشود گروگان‌ها را خواهد کشت.

درین حمله ۱۰۴ مسافر نجات یافته‌اند، ۱۷ نفر مجروح به مراکز صحتی منتقل شده‌اند و ۱۶ شبه‌نظامی کشته شده‌اند. بقیه شبه‌نظامیان در محاصره نیروهای امنیتی هستند. از میان ۴۲۵ مسافر «۸۰ نفر از نیروهای نظامی پاکستان بوده‌اند.

«ارتش آزادی بخش بلوچستان» مدعی شد که ۲۱۴ نفر را به گروگان گرفته است و تهدید کرد که در صورت عدم آزادی زندانیان بلوچ، آن‌ها را خواهد کشت. این گروه اعلام کرده است که «۳۰ سرباز را کشته است و یک پهپاد را سرنگون کرده است».

ارتش آزادی از دولت پاکستان خواست تا در مدت ۴۸ ساعت زندانیان سیاسی بلوچ و افراد مفقود شده‌ای را که به گفته این گروه از سوی ارتش پاکستان ربوده شده‌اند، آزاد کند. آنها گفته‌اند در صورت برآورده نشدن خواسته‌هایش «تمام اسیران جنگی اعدام خواهند شد و قطار به‌طور کامل نابود خواهد شد».

محسن نقوی، وزیر کشور پاکستان، این حمله را محکوم کرد و گفت که دولت به «وحوشی که به مسافران بی‌گناه تیراندازی می‌کنند» باج نخواهد داد.

یک منبع امنیتی همچنین به رویترز گفته است که «۱۰۴ مسافر نجات یافته‌اند، ۱۷ نفر مجروح به مراکز صحتی منتقل شده‌اند و ۱۶ شبه‌نظامی کشته شده‌اند بقیه شبه‌نظامیان در محاصره نیروهای امنیتی هستند».

او گفته است «افراد زیادی در این حمله جان باخته‌اند. به گفته این منبع از میان ۴۲۵ مسافر ۸۰ نفر از نیروهای نظامی پاکستان بوده‌اند» (۹).

رهبان ارتش آزادی بلوچستان

حیربیار مری

باوجودیکه پاکستان ارتش آزادیبخش بلوچستان را پس از ۷ اپریل ۲۰۰۶ میلادی به عنوان یک سازمان تروریستی معرفی کرد. در ۱۷ جولای ۲۰۰۶، دولت بریتانیا BLA را به عنوان «گروه غیرمجاز» تلقی کرد. این در حالی است که بریتانیا به رغم اعتراض پاکستان، حیربیار مری رهبر مظنون BLA را در کشور پناه داد. از سویی اقدامات این گروه توسط وزارت امور خارجه آمریکا نیز به عنوان اقدامات تروریستی توصیف شد و اتحادیه اروپا نیز BLA را به عنوان یک سازمان تروریستی معرفی کرد.

برهداغ خان بگتی

در ۱۵ اپریل ۲۰۰۹، براهمداغ خان بگتی، فعال بلوچ (که توسط دولت پاکستان به عنوان رهبر BLA متهم شد) از بلوچ‌ها خواست غیر بلوچ‌های ساکن بلوچستان، از جمله غیرنظامیان را بکشند. حملات هدفمند علیه ساکنان پنجابی بلافاصله پس از آن آغاز شد و باعث کشته شدن حدود ۵۰۰ نفر شد. رهبران BLA بعداً مسئولیت تحریک این حملات را بر عهده گرفتند. BLA افرادی را از پیشینه‌های قومی مختلف، از جمله پشتون‌ها، سندی‌ها و پنجابی‌ها، که BLA آن‌ها را افراد خارجی می‌داند، هدف قرار داد. رهبری این گروه از سال ۲۰۰۰ بر عهده بالاچ مری بود که در سال ۲۰۰۷ در افغانستان کشته شد.

بالاچ مری

عملیات‌ها:

میر بالاچ مری یکی از اعضای سابق پارلمان ولایتی که ظاهراً از نفوذ سیاسی خود برای جلب حمایت جامعه محلی برای BLA استفاده کرده است. او که فرماندهی BLA را بر عهده داشت در نهایت در ۲۱ نوامبر ۲۰۰۷ در عملیات نیروهای امنیتی پاکستان کشته شد.

او پس از عملیات‌های سال ۲۰۰۰ میلادی، BLA در ماه می ۲۰۰۳ یک رشته حملات را انجام داد و پلیس و ساکنان غیر بومی بلوچ را مورد هدف قرار داد. سال بعد BLA به کارگران چینی که در پروژه‌های بزرگ توسعه‌ای تحت حمایت دولت مشارکت داشتند، حمله کرد. این حملات توجه رسانه‌ها را به خود جلب کرد.

علیرغم حضور نظامی دولت، حملات BLA در طول سال ۲۰۰۳ و تا تابستان ۲۰۰۴ با خودروهای بمب‌گذاری شده و حملات متعدد ادامه یافت. در سال ۲۰۰۵، این گروه به کمپ کوهلو که در آن زمان میزبان پرویز مشرف، رئیس‌جمهور وقت پاکستان بود حمله کرد. دولت پاکستان اقدامات BLA را تلاشی علیه جان رئیس‌جمهور دانست. در ۲۱ نوامبر ۲۰۰۷، نیروهای دولتی میربالاچ مری، رهبر BLA را کشتند. تقریباً در همان زمان، دولت پاکستان بندر گوادر واقع در جنوب بلوچستان را به مدت ۴۰ سال به چین اجاره داد. BLA و بسیاری از بلوچ‌ها این مسئله را به عنوان یکی دیگر از تلاش‌های دولت پاکستان برای استعمار بلوچستان تفسیر کردند و این گروه‌ها به خصوص BLA عملیات‌های نظامی و تبلیغی خود را علیه چین آغاز کردند. BLA در سال ۲۰۱۳، مسئولیت حمله به سایت میراث ملی و خانه تابستانی تاریخی محمد علی جناح، بنیانگذار پاکستان را بر عهده گرفت.

دیدار بی نظیر بوتو با نواب خیربخش مری برای تسلیت مرگ بالاچ فرزند وی در سال ۲۰۱۴، نواب خیربخش مری، رهبر BLA به مرگ طبیعی درگذشت. پس از مرگ او، شش پسر مری بر سر کنترل BLA با هم درگیر شدند. اعتقاد بر این است که سه نفر از پسران BLA را ترک کردند تا به ایجاد یک گروه انشعابی به نام ارتش متحد بلوچ UBA کمک کنند. BLA علاوه بر درگیری با UBA، در انجام حملات علیه دولت پاکستان نیز فعال باقی مانده است. در اپریل ۲۰۱۷، ۵۰۰ ستیزه‌جوی وابسته به سازمان‌های مختلف شبه نظامی بلوچ، از جمله BLA، خود را به مقامات پاکستانی تسلیم کردند. ارتش آزادی‌بخش بلوچستان در گزارش سال ۲۰۲۲ خود، دو عملیات را برجسته‌ترین عملیات‌های سال ۲۰۲۲ تلقی نموده‌اند. این دو عملیات شامل عملیات گنجل که ارتش آزادی‌بخش بلوچ مدعی است طی آن ۱۹۵ تن از نیروهای پاکستان در حوت ۱۴۰۰ در نوشکی و پنجگور کشته شدند و حمله انتحاری شاری بلوچ، زن انتحاری وابسته به ارتش آزادی‌بخش بلوچ در ثور ۱۴۰۱ است که در جریان آن سه تبعه چینی و یک راننده پاکستانی در کراچی کشته شدند.

اکبر بگتی

اکبر بگتی وزیر سابق بلوچستان و یکی از پدران مؤسس BLA به‌شمار می‌رود. او در عملیات نیروهای امنیتی پاکستان در ۲۶ اگت ۲۰۰۶ کشته شد.

خیربخش مری

– خیربخش مری در شورش‌های دهه ۱۹۷۰ در بلوچستان شرکت داشت. او را «پدرخوانده» جنبش مسلحانه بلوچ می‌نامیدند. او که پدر بالاچ مری بود یک چهره کلیدی در BLA تلقی می‌شد تا اینکه در جون ۲۰۱۴ به مرگ طبیعی درگذشت.

– دولت پاکستان مدعی است که برآه‌امداغ بگتی نیز از رهبران BLA می‌باشد. او بیشتر به خاطر دعوت به قتل همه ساکنان غیر بومی بلوچستان در یک مصاحبه زنده تلویزیونی معروف شد. دولت پاکستان مدعی است که برآه‌امداغ بگتی پس از ترک BLA به احیای جبهه آزادیبخش بلوچستان (BLF) کمک کرد.

بیجارخان

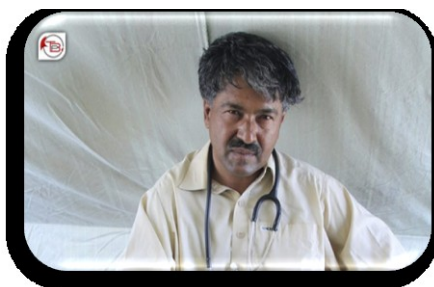
– بیجار خان یکی دیگر از رهبران BLA بود که در یک حمله دولتی در جولای ۲۰۱۵ کشته شد.

اسلم بلوچ

اسلم بلوچ معروف به «آچو» فرمانده یکی از زیر گروه‌های BLA بود که گفته می‌شود پس از اختلاف با مسئولان BLA در خارج انشعاب کرد و خود را فرمانده BLA تلقی کرد. او گارد مجید را تأسیس کرد و مسئول حمله به کنسولگری چین در سال ۲۰۱۸ بود. BLA اظهار داشت که اسلم بلوچ در یک حمله انتحاری در دسامبر ۲۰۱۸ در قندهار کشته شده است. – بشیر زیب بلوچ پس از کشته شدن اسلم بلوچ فرماندهی BLA را بر عهده دارد. او در واقع فرمانده گارد مجید بود که بیشترین عملیات‌های BLA را انجام داد.

داکتر منان بلوچ

«منان بلوچ» رهبر جدید ارتش آزادیبخش بلوچ گروه ناراضی ایالت بلوچستان بتاريخ ۳۰ جنوری ۲۰۱۶ در تبادل آتش با نیروی مرزی پاکستان در منطقه «مستونگ» با ۳ یارانش کشته شده است.

نذرااله بلوچ

یکی از رهبران لشکر آزادی بلوچ بود. که توسط دولت پاکستان کشته شد. «سرفراز بگتی» وزیر ایالتی بلوچستان در مورد مشکلات داخلی گفت که نیروهای امنیتی پاکستان در عملیاتی «نذراالله بلوچ» رهبر سابق گروه تجزیه طلب «ارتش آزادیبخش بلوچ» را به قتل رسانده‌اند.

عبدالنبی بنگلزی

عبدالنبی بنگلزی، یکی از رهبران ارتش آزادی بلوچ پاکستان روز (پنجشنبه ۶ جوزا سال ۱۴۰۰) از سوی افراد مسلح ناشناس در شهر قندهار ترور شده است.

آقای بنگلزی از فرماندهان مهم ارتش آزادیبخش بلوچستان (BLA) در پاکستان بود. مقامات محلی قندهار جسد بی‌جان عبدالنبی بنگلزی، دیروز از سوی پولیس قندهار به شفاخانه مرکزی این ولایت منتقل شده است.

آقای بنگلزی ۵۷ سال سن داشت و یکی از فرماندهان اصلی ارتش آزادیبخش بلوچستان از سال ۲۰۰۲ تا کنون فعالیت می‌نمود.

ارتش آزادیبخش بلوچستان (BLA) از گروه‌های تجزیه‌طلب در پاکستان است که برای جداسازی ایالت بلوچستان پاکستان فعالیت می‌نمود. (۱۰)

منابع

۱. معرفی ارتش آزادی بوجستان در صفحه حمله ارتش آزادی بلوچ در خط ریل نوشته محمد حسین لطف الهی در ویبسایت میهنم

<https://hammihanonline.ir/%D8%A8%D8%AE%D8%B4-%D8%A8%DB%8C%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%84%D9%84-20/34554-%D8%B2%D9%86%DA%AF-%D8%AE%D8%B7%D8%B1-%D8%AA%D8%B1%D9%88%D8%B1%DB%8C%D8%B3%D9%85-%D8%AC%D8%AF%D8%A7%DB%8C%DB%8C-%D8%B7%D9%84%D8%A7%D9%86%D9%87-%D8%A7%D8%B2-%D8%A7%D8%B1%D8%AA%D8%B4-%D8%A2%D8%B2%D8%A7%D8%AF%DB%8C-%D8%A8%D8%AE%D8%B4-%D8%A8%D9%84%D9%88%DA%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86-%DA%AF%D8%B1%D9%88%D9%87-%D9%85%D8%B3%D8%A6%D9%88%D9%84-%D8%AF%D8%B1-%DA%AF%D8%B1%D9%88%DA%AF%D8%A7%D9%86-%DA%AF%DB%8C%D8%B1%DB%8C-%D9%85%D8%B3%D8%A7%D9%81%D8%B1%D8%A7%D9%86-%D9%82%D8%B7%D8%A7%D8%B1-%D8%AF%D8%B1-%D9%BE%D8%A7%DA%A9%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86-%DA%86%D9%87-%D9%85%DB%8C-%D8%AF%D8%A7%D9%86%DB%8C%D9%85>

۲. حملات گروه های بلوچستان ویکی پدیا فارسی

https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%B4%D9%88%D8%B1%D8%B4_%D8%AF%D8%B1_%D8%A8%D9%84%D9%88%DA%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86

۳. افزایش گروه های جدایی طالب در پاکستان گزارش از سایت مشرق

<https://www.mashreghnews.ir/news/1687594/%D8%A7%D9%81%D8%B2%D8%A7%DB%8C%D8%B4-%DA%86%D8%B4%D9%85%DA%AF%DB%8C%D8%B1-%D9%81%D8%B9%D8%A7%D9%84%DB%8C%D8%AA-%DA%AF%D8%B1%D9%88%D9%87-%D9%87%D8%A7%DB%8C-%D9%85%D8%B3%D9%84%D8%AD-%D8%AC%D8%AF%D8%A7%DB%8C%DB%8C-%D8%B7%D9%84%D8%A8-%D8%AF%D8%B1-%D9%BE%D8%A7%DA%A9%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86-%D8%AA%D9%84%D9%81%D8%A7%D8%AA>

۴. علت کشته شدن جنرال رازق در صفحه شبکه اطلاع رسانی افغانستان

<https://www.afghanpaper.com/nbody.php?id=155475>

۵. زنگ خطر جدای طالبان پاکستان نوشته محمد حسین لطف الهی

<https://hammihanonline.ir/%D8%A8%D8%AE%D8%B4-%D8%A8%DB%8C%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%84%D9%84-20/34554-%D8%B2%D9%86%DA%AF-%D8%AE%D8%B7%D8%B1-%D8%AA%D8%B1%D9%88%D8%B1%DB%8C%D8%B3%D9%85-%D8%AC%D8%AF%D8%A7%DB%8C%DB%8C-%D8%B7%D9%84%D8%A7%D9%86%D9%87-%D8%A7%D8%B2-%D8%A7%D8%B1%D8%AA%D8%B4-%D8%A2%D8%B2%D8%A7%D8%AF%DB%8C-%D8%A8%D8%AE%D8%B4-%D8%A8%D9%84%D9%88%DA%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86-%DA%AF%D8%B1%D9%88%D9%87-%D9%85%D8%B3%D8%A6%D9%88%D9%84-%D8%AF%D8%B1-%DA%AF%D8%B1%D9%88%DA%AF%D8%A7%D9%86-%DA%AF%DB%8C%D8%B1%DB%8C-%D9%85%D8%B3%D8%A7%D9%81%D8%B1%D8%A7%D9%86-%D9%82%D8%B7%D8%A7%D8%B1-%D8%AF%D8%B1-%D9%BE%D8%A7%DA%A9%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86-%DA%86%D9%87-%D9%85%DB%8C-%D8%AF%D8%A7%D9%86%DB%8C%D9%85>

۶. ارتش آزادی بوچ درد سری که پاکستان از چشم همسایه ها می بیند. در ویبسایت بی بی

سی <https://www.bbc.com/persian/articles/ckg81q11e10o>

۷. مهمترین گروه‌های فعال در بلوچستان در ویبسایت تحولات جهان اسلام

<https://iswnews.com/100914/%D9%85%D9%87%D9%85%D8%AA%D8%B1%DB%8C%D9%86-%DA%AF%D8%B1%D9%88%D9%87%D9%87%D8%A7%DB%8C-%D9%85%D8%B3%D9%84%D8%AD-%D9%81%D8%B9%D8%A7%D9%84-%D8%AF%D8%B1-%D8%A8%D9%84%D9%88%DA%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7>

۸. ارتش آزادیبخش بلوچستان نوشته شده در ویکی پدیا انگلیسی

https://en.wikipedia.org/wiki/Balochistan_Liberation_Army

۹. گروگان گیری در قطار جعفر اکسپرس .

<https://www.bbc.com/persian/articles/c9q4ex8n59eo>

۱۰. عبدالنبي بنگلزي، از سوي افراد مسلح ناشناس در شهر قندهار ترور شده است. در ويبسايده افغانستان ما

http://dailyafghanistan.com/national_detail.php?post_id=156621